

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel.

Előfizetés
 egész évre - - 12 korona.
 fél évre - - 6 "
 negyed évre - - 3 "
 Egyes szám ára 12 fillér.

Kiadóhivatal: Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár r.-i. — Szerkesztőség irodája ugyanott.
 Hirdetéseket és előfizetéseket fölvesz FÖLDES EDE könyvkereskedő, a kiadó megbízottja.
 Hirdetés ára centiméterenként 6 fill. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.
 Nyiltér sora 40 fillér.

Budapesti hirdetések kizárólagos felvétele milliméter-árszabás szerint a Leopold Gyula
 Vidéki Lapok Központi Hirdetési Osztályában
 Budapest, VII., Erzsébet-körút 41. sz.

A pokol is megmozdult.

Alsó-Fehér vármegye törvényhatósági bizottságának egy töredéke által folyó hó 20-án tartott gyülekezésről és báró Bánffy Kázmír főjegyzőnek ez alkalommal az alispáni állásra való jelöléséről a mozgalom szervezői, nemcsak a vidéki lapokban, hanem pár fővárosi lapban is tendenciózus és valótlan-ságoktól hemzsegő híradásokat helyeztek el.

A tényleg jelen volt bizottsági tagok megháromszorozása, a mondva csinált lelkesedés, a biztos győzelem emlegetése kellő alap nélkül, mindezek olyan megszokott kortesfogások, a mik felett hallgatólag napirendre lehetne térni, ha nem kellene a feltűnően korán megindított választási mozgalmakkal kapcsolatban, még más eléggé nem sajnálható jelenségekkel is találkozunk. Ezek egyike az a vak düh és engesztelhetetlen gyűlölet, a melylyel a vármegyei függetlenségi párt nevében, annak kortesfőnökei egy a helyi organumukban, mint a fővárosi lapok által elfogadott cikkeikben mindenkire törnek, a ki a pártérdek bő köpenye alá bújtatott magánérdekeiket nem támogatta, vagy nem támogatja s hiúságukat keztyús kézzel nem czírogatja.

A másik az a durva hang, az az emberi érzést nem ismerő, becstületet nem kimelő, lelkiismerettel nem törődő vadság, amelylyel ezeknek az uraknak hirlapi cikkeiben lépten-nyomon találkozunk.

Kiáltó példái látjuk ennek a „Magyarország“ „Egyetértés“ és a „Független Magyarország“ című lapok május 24-én kelt számának az alsófehérvármegyei állapotokkal foglalkozó cikkeiben.

Három évtizedet túlhaladó közszolgálat, ezen szolgálat terén szerzett érdemek legfelsőbb helyről történt elismerése, a közjó érdekében való lankadatlan munkálkodás, kifogástalan becstületesség a magánéletben és közélet terén egyaránt, ezek a főbb vonásai Szász József alispán életének.

Osztatlan szeretet és tisztelet volt az elismerése ezeknek az érdemeknek mindaddig, míg meg nem metelyeztek vármegyénk társadalmi életét a pártpolitikának a közigazgatásba való bevitelevel.

Akkor kezdődött és azóta meg sem szűnt az az örült hajsza, a melyet néhány feltűnéseire vágyó, meg személyes bosszu vágyától sarkalt egyen indított a vármegye közigazgatása és különösen az alispán ellen a függetlenségi politika czégre alatt.

A vármegyében a hivatali tekintély leszállítása minden aron, még a közjó rovására is, fenn pedig kormánykörökben a vezető egyének és különösen az alispán meggyanúsítása, hitelének aláásása a jelszó, melyért ezek az urak jobb ügyre érdemes buzgalommal és szocialista népvézerekhez méltó fegyverekkel küzdenek.

Rosshiszemű meggyanúsítás, a legalap-talanabb rágalmazás nekik mind jó fegyver, ha azokkal, czéljaik megvalósítását remélhetik.

A rágalmak eredete és forrása a következő. Az 1905. évi általános képviselőválasztások alkalmával Erdős Armand volt a függetlenségi párt jelöltje Alvinczen. Nem értették akkor, ma sem tudjuk megérteni, hogy miért éppen ő volt a jelölt, a kiről azt mondta a függetlenségi párt egyik oszlopos tagja, megýénkbeli főúr, hogy ha csak negyedrésze igaz azon úzelmeknek, melyeket róla tudnak, lehetetlen támogatni.

Erdős lejött tele pénzzel, göggel és előkelő összeköttetései való vakmerő hivatkozással; bár a kerület minden magyar és szász választója leszavazott rája, a népszerű nemzeti jelölttel szemben, mivel az oláhok aktivitásba léptek, győzni nem tudott.

És most, a helyett, hogy azokat vonná kérdőre, kik őt, a teljesen tájékozatlant, ebbe a rá nézve teljesen lehetetlen helyzetbe beugratták, már ismételtlen vármegyénk alispánját támadja, vagyis inkább gyanúsítja és rágalmazza. Ez az Erdős ugyanis az Egyetértés főreiszvényese, apósa Rónai Mór pedig a Független Magy. tulajdonosa. Két lap tehát kezükben van és ezt ők és nagyenyedi szövetségeseik bőségesen ki is használják bosszujuk kielégítésére.

A rágalom lényege az, hogy Szász József alispán az alvinczi kerületben Erdős Armanddal szemben a nemzeti jelöltet támogatta és segítette győzelemre.

Ismételve hangsúlyozzuk azt a tényt, hogy az 1905. évi választásokat vármegyénkben nem az alispán vezette, hanem a kevéssel előbb kinevezett főispán vette kezébe. A főispán bizonyosan megtett a saját hatáskörében minden lehetőt, hogy a nemzeti jelölttel szemben az ő pártjának jelöltje jusson többségre. Gróf Teleki Árvéd, drassói és koczai nagybirtokos, továbbá Szalanczy Lőrincz örményszekesi nagybirtokos, a vármegyei függetlenségi párt oszlopos tagjai, szintén bizonyosan megtették a maguk részéről mindent, hogy Erdős Armand győzzön. És megis ezeknek a nagy tekintélyű és befolyású uraknak sem sikerült, hogy akár Drassó és Kocza, akár Örményszekes 50—60 választói közül csak egyet is megnyerhettek volna Erdős pártjára.

A Rónai-Erdős czéget azonban ezek a tények nem alterálják. Nekik azt mondták, hogy a bukás oka az alispán; s ők a csálódott remény és néhány tizezer korona veszteség dühét az alispán ellen irányítják. S akadnak itt helyben is olyan jó lelkek, kiknek vagy a maguk vagy rokonuk vagy párthivük részére kellene egy-egy jól dotált tisztviselői állás, vagy a vármegyei közigazgatást is saját érdekkörük részére akarják lefoglalni s megtagadva minden

igazságérzetet, őszinteséget és férfiaságot, czimboraságba állanak a Rónai-Erdős-féle díszes társasággal a közös boszu kielégítésére s a közös érdekek szolgálatára.

Azt is tudja minden ember, hogy ugy az alvinczi, mint az igeni kerületben akadálytalanul leadhatta minden ember a szavazatát; le is szavazott egy kivétellel minden magyar és szász választó. Tehát a közigazgatás a maga hivatalos kötelességét teljesítette.

A nagyenyedi függetlenségi párt vezetői közül többen lementek választás előtt az igeni kerületbe, hogy lelkes szónoklataikkal Jeszenszky ügyét elősegítsék. Vajjon sikerült-e a legerélyesebb akcióval is bár egy román ajku választót meggyerni?

De hát bizonyítás teljesen fölösleges azokkal szemben, a kiket a boszu és érdek közössége egyesített. Nem is az ő meggyőzésük végett hoztuk fel érveinket, hanem olvasóközönségünk tárgyilagos tájékoztatása végett. Velük nincs mit tárgyalni, hanem a megtorlás útjára kell lépni, a mi — ugy tudjuk — meg is történt.

A vakmerő dühöngésből, melynek tanui vagyunk, kettős következtetést meríthetünk. Először azt, hogy nagyon gyenge lábón állhat azon pártnak az ügye, a mely egy vármegye törvényhatóságának alkotmányos küzdelmében nem átalija az Erdős-féle alakok piszkolódásait is felhasználni. Másodszor pedig azt, hogy a küzdelem ezen módja a törvényhatóság jobb érzésű és izlésű, az igazságérzet és méltányosság szavára hallgató tagjait még tömegesebben fogja Szász József táborába gyűjteni.

Levél a Szerkesztőhöz.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Szíveskedjek kérem lapjában ezen soraimat közölni:

Május hó 15-én a folyó évben megtartandó tisztújításról többen értekezünk.

Ezen előleges értekezleten, miután ott tulnyomólag függ-tlenségi urak voltak jelen, szükségesnek találtam, mint a volt szabad-elpárt tántoríthatlan híve felszólalni, hangsúlyozván, hogy csakis azon esetben és csakis addig fogunk együtt működni, míg a pártpolitikát a vármegye adminisztrációjába bele nem keverik.

A gróf Teleki Árvéd által f. hó 20-án összehívott gyűlésen — melyen báró Bánffy Kázmír jelöltetett alispánnak — családi körülményeim miatt, jelen nem lehettem.

Hosszabb távollét után haza érve, ma olvasom az „Alsófehér“ című lap 41. számában az ezen gyűlésen elhangzott beszédeket.

Mély megdöbbenéssel és sajnálattal látom, hogy bár burkoltan, de mégis csak a párt-politika volt ezen gyűlés vörös fonala!

Ebből tehát magamra nézve a consequen-

tiát levonom és azon állásról, melylyel ezen jelölő gyűlés megtisztelni kívánt, lemondok. Elhatározásomat elnök gróf Teleki Árvédnek mai napon írásban bejelentem.

Fogadja szerkesztő ur tiszteletem nyilvánítását.

Czintos, 1907. Május hó 31-én.

Báró Kemény Pál.

Széljegyzetek.

A Magyar Hirlap helybeli levelezője azt írja, hogy Szász József alispán Kristóffytól főispáni megbízást fogadott el. Nem igaz; mert a felajánlott főispáni állást egyenesen visszautasította. A főispáni szék üresedése esetén az alispánt törvény kötelezi a főispáni teendők végzésére.

Azt mondják az „Alsófehér“-ben, hogy tisztviselők és körjegyzők is vettek részt az alispán-jelölő értekezleten. Igaz, volt néhány tisztviselő, ki — mivel a törvényhatóság tagja — jogosan érdeklődhetett a pártalakulás iránt. Vagy azt gondolják az „Alsófehér“-ben, hogy a tisztviselő csak arra való, hogy kirendeljk a vasuti állomáshoz számbavenni és mereven, sokat jelentőleg és véstjőslőlag megnézni azon tisztviselőket és körjegyzőket, a kik elmertek jőnni az alakuló „független“ értekezletre? Már szerintünk minden esetre méltóbb a tisztviselőhöz egy gyűlésen valamely kérdésben függetlenül állást foglalni, mint a gyűlés körül lakájszerepet teljesíteni.

„Általános az elégedetlenség a jelen vármegyei adminisztráció ellen“ ezt mondta a gyulafehérvári Közművelődés szerint valahol Gáspár János orsz. képviselő. Szó sincs róla, nem hallatszik olyan fényes szónoki tehetség, olyan gyönyörködtető stílus és annyi bölcsesség és férfiaság a főjegyzői székből, mint mikor ő ült benne. De hát olyan nem is terem minden bokrban. Csak azt sajnáljuk, hogy ennek az általános elégedetlenségnek konkrét panasz alakjában nem az országgyűlés, törvényhatóság vagy közigazgatási bizottság előtt ad hangot, hol egyszersmind módja volna a tapasztalt hibák ellen kiváló egyéniségének egész súlyával sikra szállani és az orvoslásukra bölcs tanácsot osztogatni. A közügyre valóban nagy kár, ha tapasztalatait és eszméit valamely kupaktanács falai közé rejti. A mi tudásunk szerint is van elégedetlenség, különösen azok részéről, a kik valamely jól fizetett állás megüresedésére várnak, s hogy a vármegye is családi érdek szolgálatára rendeződhessék be. De hát arra várhatnak még egy cseppet.

Csatornázás.

— Irta: dr. Winkler Albert. —

Az emberiség mérhetetlen előnyöket élvez a természettudományok újabbkori haladására.

Sokkal kevesebb munkával oly előnyöket élvez minden polgári család, milyenekhez száz év előtt királyok sem juthattak, semmi áron.

Ilyen előny az elettartam meghosszabbodása, sok betegség gyógyíthatósága.

Tudjuk, hogy XIV. Lajos a nagy francia király hólyagos himlőben pusztult el, orániai Vilmos a nagy angol uralkodó szép fiatal felesége szintén a hólyagos himlő áldozata lett.

Nero császár feregkőben pusztult el.

Ma már a hólyagos himlő le van győzve,

a roncsoló toroklob csak az orvos nélküli falvakban, vagy a felvilágosodás nélküli parasztnál, ki az orvosi tudományt szándékosan nem veszi igénybe, pusztíthat. A vezettség is gyógyítható. A műtétek százezei megvédik az életet a fertőző sebek-től, a sérvektől, a ráktól, sok esetben a lösebek és más sérülések által okozott életveszélyektől.

A fertőző betegségek tana annyira kifejlett, hogy óvintézkedésekkel igen sok élet mentetik meg a betegüléstől is, a haláltól is.

Ez az oka, hogy míg 25 év előtt a halálozás Budapesten 1000 lakos után 50 volt évenként, ma már leszállott 20-ra.

Tehát csak félannyian halnak el. Nagyenyeden is 25 év előtt 36 volt a halálozás, míg ma csak 24 és ez is le fog szállani 3—9 ezredrészre, ha a vízvezeték és földalatti csatornázás meglesz.

Móduinkban van az élet megnyújtása. E tekintetben az utolsó 25 évben ott a hol a modern technika minden eszközt igénybe vettek, olyan nagy az eredmény (50%), hogy soha a történet semmi korszakában a boldogság felé annyira nem haladott az emberiség és nem is fog haladhatni, mert különben halhatatlanná lenne, ha pl. Budapest a mostani 20 halálozást 0-ra volna képes leszállítani.

Ezt elérni természetesen soha sem lesz lehetséges, de bizonyos az, hogy a már ismert közegészségügyi czelszerű intézkedések alkalmazása életünket nyújtani képes és sok veszélytől megmenteni.

A kivándorlás nagysága és a munkabér emelkedés, a munkás sorsának javulása sürgetőleg javallják, hogy közelítünk nagyjainak figyelme a közegészségügyi intézmények alkalmazása, létesítése és fejlesztése felé forduljon.

Közgazdaságilag is e téren érhetünk el uzsora kamatokat.

Az utolsó évek legnagyobb alkotása a Kossuth Ferencz törvénye, a betegsegélyező pénztár jövedelmeinek és ezáltal az iparos betegsegélyezés fokozott ellátásának lehetővé tétele.

Ezt a történelem fényesen fogja igazolni. Jelenleg rengeteg pusztítást végez az iparos segédek közt a tudóvész.

Friedrich Vilmos dr. tanulmányai szerint, melyek Európa nagy városainak 12 évi halálozási statisztikáját ölelik fel, az iparossegédek halálozásának 40—70%-ban a tudóvész az oka.

Egy betegség, melynek fertőző voltát 25 év előtt állapította meg Koch Róbert dr.

A tudóvész gyógyítható. A fertőzés veszélye csökkenthető. Az angol statisztikusok már ezelőt 100 évvel bebizonyították, hogy a vízvezeték és csatornázás a tudóvész eseteit is több százalékkal képesek csökkenteni.

A tudomány pontosan meg képes határozni a közegészségügyi intézmények értékét, de az intézmények létesítése a hatalmon levő férfiak erélyétől, akaratától függ.

Függ attól, hogy becsüljük-e valamire az életet és polgártársaink jólétét és belátjuk-e a hozzá vezető utakat és módokat.

A vízvezeték tanulmányozásában már benne vagyunk, vegyük elő a csatornázás kérdését is és csináljuk meg mindkettőt a jövő évben városunkban is.

Pályázat utján előbb jutunk jó tervekhez, mint hivatalos uton, nincs mérnökünk se, pedig ma az orvos csak a mérnökkel karöltve tehet eleget.

Vegyes hírek.

— **Lapunk mai száma 6 oldalon jelenik meg.**

— **Olvasóinkat kérjük, legyenek szivesek előfizetéseik megújításával és érdekes vidéki hírek beküldésével bennünket támogatni.**

— **Eljegyzés.** Zombori Zombory Richárd ismert sportsman és versenystálló-tulajdonos eljegyezte marosváradjai Glück Erzsike kisasszonyt, marosváradjai Glück Samuné nagybirtokosnő és a gyulafehérvári Johanna-gőzmalom tulajdonosának leányát.

— **Temetés.** A báró Kemény-családnak és nagy számu hozzátartozóinak jelenlétében kegyeletes szertartás folyt le Csekelakán f. hó 26-dikán. E napon helyezték el báró Kemény Gábornak Ajnácskőről és báró Kemény Dénesnek Budapestről Csekelakára szállított hamvait a család sírboltjában.

— **Urnapija.** Az oltári szentség szerzésének emlékét ünnepi fényvel ülte meg mult csütörtökön a róm. kath. egvház. A szorongásig megtelt templomban ft. Rada György min. r. házfőnök celebrálta a nagymisét. Istentisztelet végével az ajtatos közönség körmenetben vonult a főtéren elhelyezett oltárokhoz. A helybeli honvéd helyőrség disz-százada jól sikerült lövésekkel és defilével járult az ünnep emeléséhez.

— **Váró Ferencz** Bethlen-kollégiumi nyug. tanár lemondott az erdélyi ref. egyházkerületben viselt igazgatótanácsosi tiszteiről. Nyugodt önérettel tette. Az egyházalkotmány kérdésében épen most jutott, nagy többséggel diadalra azon törekvése, a melyet minden gyanúsítással, szervezett tüntetésekkel, s kicsinyeskedő rosszindulattal szembeállva, előbb sajtó utján, majd az egyházkerületen, s a ref. egyetemes konventen és országos zsinaton következetes kitartással vallott magáénak, hogy t. i. mind a kollégiumi elöljáróságok, mind az egyházkerületi közgyűlés képviselői alapon szerveztessenek. Azzal a további törekvésével azonban, hogy a püspököt az erdélyi egyházkerületben is, épen mint a többi egyházkerületekben történik, a presbitériumok válaszszaák, az igazgatótanács ülésben elszigetelten maradt. Ezért mondott le az igazgatótanácsosi mandátumáról. Ellenben fentartja elvét és törekvését. Mert, meggyőződése szerint, eljött, nemzeti érdekeink szempontjából is eljött az ideje annak, hogy a református egyház gyülekezetei Erdélyben is nagykorúsittassanak, öntudatoságban, erőben, tehát jelentőségben gyarapodjanak, s általuk az egyházkerület fejenek megválasztásánál befolyást nyerjen a hívek igazi közakarata, amaz evangéliumi szellemben, a mely a politikai általános választójognak is legtisztább kutfeje a műveltség terén már nagykorúvá lett népek számára. — Váró Ferencz lemondását az igazgatótanács sajnálattal vette tudomásul, egyszersmind elismerését és köszönetét fejezte ki mindig lelkiismeretes és buzgó munkálkodásáért. (2327—1907. szám.)

— **A Bethlen-kollégium főgimnáziuma** Kemény Zsigmond önképzőkörének jun. 12-ére tervezett évrő ünnepélyét jun. 16-án d. u. 4 órakor tartja meg.

— **Tornaverseny.** A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium tanuló ifjusága 1907. június hó 2-án, kedvezőtlen idő esetén 9-én, (vasárnap) d. u. fel 5 órakor az intézet udvarán nyilvános tornaversenyt és disztorná-

zást tart. Műsor: 1. Felvonulás és tisztelgés, a tribün előtt. 2. Szab. gyak. kéziszer nélkül. 3. Vasbot gyak. Disztornákra tervezte: Bihary B. Bemutatja a mintacsapat. 4. Csapatorna nyújtón. 5. Csapatorna gyűrűhintán. 6. Buzogány gyakorlatok. 7. Énekel a főgimn. vegyeskara. 8. Társas szabadgyak. 9. Csapatorna alacsony és magas korláton. 10. Versenyek. 11. Gulák. 12. Football-Match (rugólabda mérkőzés.) 13. Díjak kiosztása. 14. Elvonulás.

— **Halálos kerékpározás.** Gyulafehérvárott május hó 29-én délután a vár feljáromának meredek lejtőjén akart fékező nélkül kerékpárjával lejönni Rosenfeld Samu, az 50. gyalogezred káplárja, de őrült sebességgel rohanása közben egy fordulónál oly erővel repült neki gépje egy kőoszlopnak, hogy a katona lezuhant, feje felismerhetetlenül összezúzódott, agyveleje a kövezetre loccsant ki. A biciklista természetesen azonnal meghalt.

— **Villámcsapás Gyulafehérvárott.**

A Maros partján felállított katonai utász-felkészítések raktára melletti órállomáson május 29-én hajnali 4 órakor a hirtelen támadt zivatar és égháboru közben őrült Pál Gerzson 6-ik utászszázaléki székely származású közlegény szuronyvasába ütött be a villám s a legényt földhöz sújtotta. Esméletlen állapotban szállították a helyőrségi kórházba. Teljesen megnémult, állapota reménytelen.

— **Hosszasan egy helyen szolgáló kereskedelmi alkalmazottak jutalmazása.**

A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara köztudomásra hozza, hogy a kereskedelmi miniszter a kereskedelmi alkalmazottak buzgalmanak fokozása és jó magaviseletre ösztönzésük céljából módot kíván nyújtani arra, hogy a kiváló szorgalmat és ügybuzgalmat tanúsító s már huzamosabb idő óta (legalább 15 év) egyhelyen szolgáló kereskedelmi alkalmazottak érdemei elismerésben vagy egyéb jutalmazásban részesüljenek. Hogy az ilyen kereskedelmi alkalmazottak elismerésben s netáni pénzjutalomban való részesítése avagy kivételes esetekben (40 évig egy üzletben való kifogástalan szolgálattal) legfelsőbb helyről való kitüntetések érdemében a kamara előterjesztést tessen, az illető kereskedelmi alkalmazott főnökének kell a kamarához fordulni. A kamarául ide vonatkozólag bővebb felvilágosítás nyerhető.

— **Csicsóholdvilág község** előjárósága

a következők közlésére kérte fel lapunkat: A nagy szélviharban keletkezett csicsóholdvilági tűzvész alatt a vagyonmentésben dicsérendőleg közreműködött Dengel Gergely 23. honv. gyal. ezredbeli őrmester, Dengel János 50. cs. és kir. gyalogezredbeli tizedes és Armenián Vazul mikészászi lakos. Dobolyi Sándor körjegyző a tűz tovább terjedését igyekezett megakadályozni, ezalatt pedig saját vagyona teljesen elpusztult. Lengyel Jakab körjegyző a tűz keletkezésétől 24 órán át fáradhatatlanul dolgozott a segélyül jött küsselyi és sorostélyi fecskendőkkel, különösen pedig a jegyzői irodából, a lángok közül az anyakönyveket, adó- és egyéb főkönyveket és lajstromokat mentette ki; melyek egyáltalában pótolhatók nem lettek

volna s melyekkel — különösen az államkincstárt — tetemes károsodástól mentette meg. Dobolyi Elemér szászcsanádi körjegyző ugyanezen község lakosságát 60 hordó vízzel hozta segítségül és Simonffy Alajos főszolgabíró — amint tudósítást kapott, azonnal kísietett a tűzvész színhelyére s a vagyonbiztonság érdekében megtette határozott intézkedéseit. Mindezekért indítva érezzük magunkat arra, hogy itt nevezetteknek egyenként és összesen a nyilvánosság előtt fejezzük ki hálás köszönetünket. A község előjárósága. Csicsóholdvilág, 1907. május hó 24. Daniu János bíró, Welter András nagyesküdt.

— **Orvosi körökben** rég ismert tény, hogy a Ferencz József keserűvíz valamennyi hasonló vizet, tartós hashajtó hatása és kellemes ízénél fogva, már kis adagban is tetemesen felülmulja. Kérjünk határozottan Ferencz József keserűvizet. 91 5—52

— **A kolumbácsi légy.** A légyfélék

közül az embernek a legtöbb kellemetlenséget a Simulia-nembe tartozó légyfajok okozzák. A Simulia-nemnek több faja él Európában is. Bizonyára minden olvasót megkínóztak már ezek a parányi, 2—3, ritkában 3—5 mm.-nyi legyek, melyek nemcsak a bőrön való mászkálásukkal teszik az embert idegessé, hanem szurásukkal fájdalmat és viszketegséget okoznak s bőrünk legérzékenyebb helyeit, pl. az orrunk nyílását szokták kikeresni. Ezeknek is csak a nőstényei kinnózzák az embert és állatot. Egyik faj egészen hirhedt vált kártékonyaságával, ez a rettegett faj a kolumbácsi légy. Ennek a veszedelmes rovarnak a tulajdonképpeni hazája az Al-Duna füves partjain, főleg pedig a szerbiai kolumbácsi vár közelében van, ahol a nyugati parton az össze-vissza hasadozott mészhegység szakadékaival, barlangjaival egész a folyam partjáiig nyomul. Rosz időben a hegység barlangjaiba menekülnek, ha azonban a napsugár kicsalja őket, sokszor oly nagy mennyiségben jelennek meg, hogy felhőszerű rajokkal az embert és állatot megfélemlítik. Szemtanuk borzasztó színekkel festik azt a jelenetet, mikor a kolumbácsi légytől megrémült állatok a legelőkről a faluba rohannak, a mezőről a gazda tuskón-bokron keresztül hajt haza, hogy barmait az istállóba zárja, maga meg lakásába zárkozzék. Igaz, hogy félelmük nem alaptalan. Ha az időjárási viszonyok kedveznek, nevezetesen ha a nyár esős volt, úgy hogy a patakok ki nem száradtak, ha a tél enyhe, a tavasz pedig esős és meleg volt, rendkívüli módon felszaporodnak a kolumbácsi legyek. A mintegy 10.000 négyzet-kilométernyi terület összes vizeiben fejlődő legyek egyetlen óriási rajjára, felhővé egyesülnek, mely a Duna hullámai felett kavargó; a szél irányától függ aztán, hogy mely vidéket pusztítják el. Ha a szél keletről jő, a Duna völgyén húzódnak fölfelé; ha észkeletről szél fúj, Szerbiába terelődik a raj, ha pedig délnyugati szél fúj, Magyarországot lepik el. Leginkább a szarvasmarhát és a sertést pusztítják, mert ezek legkevésbé tudnak ellenük védekezni. Roppant mennyiségben lepik el az állat testét és számtalan szurásukkal daganatokat okoznak,

ezt azután sebláz követi s a megkínózt állat végképp kimerülve görcsök között mulik ki. De nem csak a külső részeket támadják meg, hanem bemásznak az orr, száj és fülnyílásba is a szó szoros értelmében egészen betömik. Kubinban az 1880-ik évben négy óra alatt 400 disznót, 80 lovat, és 40 darab szarvasmarhát pusztítottak el a kolumbácsi legyek. Nem lehet tehát csodálkozni, hogy a babonás nép száján a kolumbácsi legyek eredetéről mindenféle monda keletkezett. Így például szentül hiszik, hogy e „sárkányfajzat ama sárkány testéből keletkezik, melyet Szent György ölt meg a Vaskapu mészsíklái között.”

— **Holzer Gusztáv czég** (Wien, VII. Zieglergasse 33) Magyarországon kender-feldolgozógyárat óhajt létesíteni olyan községben, ahol legalább 150 női munkásra számíthat. Ajánlatokat kér.

— **Hogy a Kathreiner-féle Kneipp-malátakávé csak egész szemekben**

gondosan eredeti csomagokban csomagolva kerül eladásra, emeli annak általánosan ismert nagy előnyeit, biztosítja a vevőt az áru tisztaságáról és lehetetlenné teszi idegen anyaggal való hamisítását, vagy hogy portól, más illatoktól stb. rongáltassék. Házi-aszonyaink büszkesége mindig a valódit és legjobbat vásárolhatni. Ha tehát ügyelnek a Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávé eredeti csomagjain levő Kathreiner névre és a védjegyre Kneipp páter arcképével, úgy nemcsak az áru tisztaságát, hanem egyuttal annak teljes jóízét és a kedvelt kávézamatot is biztosítják maguknak, mely a valódi Kathreiner kávé kintüneti, ma már az egész világon elismert előállítás módja révén.

Felelős szerkesztő:

Dr. MÜLLER JENŐ.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru gyár részv.-társ.

Nagyságos asszony,

tudja-e, hogy a maláta-kávé vásárlásánál miért kell Önnek a »Kathreiner« nevet hangsúlyozni?

Mert különben annak az eshetőségnek teszi ki magát, hogy kétes értékű utánzatot kap, mely a »Kathreiner«-t kintünető, mindenelőnyt nélkülöz.

Csakis a **Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávé**

birja, különleges előállítási módszere révén, a gyarmatkávé ízét és zamatját.

Méltóztassék azért, Nagyságos asszony, jól emlékeztetőbe vésni, hogy a valódi »Kathreiner«-csakis zárt eredeti csomagokban kapható »Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávé« felirattal és Kneipp páter arcképével, mint védjeggyel.

Ifj. Mészáros János és Társa

női és férfi divatáru, fehérnemű és rövidáruk raktára; temetkezési és hullaszállítási vállalata Nagyenyeden.

Van szerencsénk a nagyérdemű helyi és vidéki közönség szíves tudomására hozni, hogy a helyi piacon (Főtér 3. szám alatt, volt Korbuly Kristóf-féle helyiségben) a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

női és férfi divatáru, fehérnemű és rövidáru-üzletet

nyitottunk, kapcsolatosan temetkezési intézet és hullaszállítási vállalattal. Több évi tapasztalatunk s rendezett anyagi viszonyaink azon kellemes helyzetbe juttatnak, hogy elsőrendű bel- és külföldi összeköttetés által a n. é. vevőközönség minden kívánalmának teljesen megfelelhetünk. Kérjük a nagyérdemű közönséget kegyeskedjenek bennünket becses megrendeléseikkel megörvendeztetni; egyszerűsággal biztosítva, hogy legfőbb becsülésüket a nekünk előlegezett bizalom kiérdemlésére fogjuk fordítani. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan szolgáltatók.

Kegyes partfogást kérve vagyunk teljes tisztelettel:

ifj. Mészáros János és Társa.

KIS HIRDETÉSEK.

Minden hirdetés 10 szóc 40 fillér, azon tul minden szóc 4 fillér. A hirdetés bélyegdíjmentes. Levélbeli tudakozódásra íszívesen válaszolunk, ha póstabélyeg mellékeltek. Hirdetéseket a kiadóhivatal vesz fel.

Jó családból való fiu sütő-tanulónak felvétetik azonnal Hamberger Károly sütőmesternél Marosujvárt.

106 2-6

Sz. 113-1907. végth.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági kiküldött az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyenyedi kir. járásbírósnak 1906. évi június hó 6-án 1904. Sp. 79 7 számú végzése következtében dr. Ruszu Oktáv ügyvéd által képviselt Albina tak. és hitelintézet javára Brát Vaszilje lui Vaszilje s t. ellen 190 kor. s járulékaí erejéig 1906. évi július hó 18-án foganatostott kielégítési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 710 kor. beesült következő ingóságok, u. m.: 3 drb fehér szőru téhen nyilvános árverésen elalatlak. Mely árverésnek a vizaknai kir. bíróság 1907. évi V. 113 1 sz. végzése folytán 190 korona tökekövetelés, ennek 1906. évi augusztus hó 4. napjától járó 8% kamatai, 1% váltódíj és eddig összesen 8 kor. 60 fillérben bírólalag már megállapított költségek erejéig, Örmény-székes községben az alperesek lakásán leendő eszközjegére 1907. évi június hó 15-ik napjának délelőtti 11 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzítés mellett a legtöbbet ígérnek szükség esetén becsaron alul is el fognak adatni. Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltattak s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizakna, 1907. évi május hó 31. napján.

Szász György, kir. bír. kiküldött.

109 1-1

560. Sz. 1907. II.

Hirdetmény.

Alsó-Fehér vármegye közigazgatási bizottsága 1907. évi április hó 10-én kelt 1246 számú rendeletével a mihálcfalva-vizaknai törv. hatósági közút 1-2 km. szakaszán fekvő Küküllő (faszervezetű) hid helyreállítását 16670 korona 56 fillér összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkalat foganatostításának céljából az 1907. év június hó 17-ik napjának d. e. 9 órájára a nagyenyedi m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zártajnlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a megnevezett munkalat végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó s a részletes feltételekben előirt 5%-nyi bánatpénzzel ellátott zártajnlataikat a a kitűzött nap d. e. 9 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkalatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti

hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponkint megtekinthetők.

Nagyenyeden, 1907. évi május 28-án.

A nagyenyedi m. kir. államépítészeti hivataltól.

108 1-1

A ki Budapestre jön, Ide megy!

ÁMOR NAGY-KÁVÉHÁZ

(ezelőtt Beliozay)

Budapest, Nagymező-utca 7. sz.

Tulajdonos: KANCLER GYULA.

Naponta TOLL ÁRPÁD és TOLL KÁROLY teljes zenekara hangversenyez.

Minden idegen nézze meg!

Budapest látványossága!

Gyógyórti látványosság!

EZ A KERET SZÜK

ahhoz, hogy a Hoppa angol teint regulator meseszerű gyors szépítő hatását ecsetelhezzük, de ez fölösleges is, minek szaporítani a szót,

H tények beszélnek H

O vegyenek a t. hölgyek 2 kor. 50 filléért Hoppát és a szeplő, májfolt, bőrvörösség, mitesser, pörsenés, pattanás és más arczsztatlanág csodálatos eltünése minden szónál szebben bizonyítja, hogy a Hoppa minden mást feleslegessé tesz, egymaga pótol kremet, szappant, pudert. Puhítja, ifjítja, finomítja és fehériti az arczot, kezeket, nyakát, vállat.

HOPPA angol teint regulator főraktára: KAISER VILMOS és TSA HOPPA drogeriája

Győr, Baross-út 1. Kapható: gyógyszerárakban és drogeriákban.

Large advertisement section for various products including 'KÉSMÁRKI LENVÁSZON DAMAST', 'HAMMOND írógép', 'BALASSA FELE UGORKATEL', 'KATZER', 'BABYMIRA-CRÉM', 'Pacifio', 'NEPELEJTS nyakendő', 'KISS SZERENCSEJE NAGY', 'SCHULLER FERENCZ', 'PLATSCHKE VILMOS', 'FARAGÓ TESTVÉREK', 'BRODJOVIN H. gyógyszer', 'DREZDAI MOTORGYÁR', 'KISS KÁROLY ÉS TÁRSA', 'ZSORNA FELE', 'PARIS SZÁLLODA'.

Csak SICULA névvel ellátott üvegek valódiak.
A MALNÁSI

„SICULIA” FORRÁS-VIZ

a sós savanyuvizek királya.

Sziklaretegeken át fűt
ártézi forrás.

A gyomorégést rögtön megszünteti. Páratlan évszázados. Azonnal ható. Fülönlegesség a gége, tüdő, torok, gyomor, vese, hólyag hurutos bántalmái ellen. Koranyi, Kéthly, Tauszk, Ringler, Nuriésán József tanár munkaszakvéleményei a MALNÁSI „SICULIA” forrást a kontinens legdúsabb természetes alkalikus sós savanyuvizének minősítik.

Magyarországi főraktár:

BRÁZAY KÁLMÁN

BUDAPEST, József-körút 37.
Kapható minden gyógyszerárban, drogéria és fűszerkereskedésben.

FISCHER ÉS TÁRSA NAGYENYED Aiso-Fehér megye.

215 56-104

100 KAT HOLO.

A legjobb gyümölcsfák

80.000 gyümölcsfa oltvány
1 millió gyümölcsfa oltvány
1 millió elkereszes cseméje
Sétaterfák • Díszesek • Kiszák
Bogyogyümölcsök stb.

Kifogástalan szőlőoltványok

1/2 millió szőlőoltvány.
Európai és amerikai sima és gyökeres szőlővesszők stb.
Árjegyzék és művelési utasítás ingyen.

EGYESÜLT FA- és SZŐLŐOLTÁNYVÁLLALAT FISCHER és TÁRSA, és AMBROSI M.

Az Orsz. Gazd. Munka- és Családsegély-pénztár ajánljuk jó indulatba. Ismertesse ezt az indulatba. Biztosítva Családsegély-pénztárban.

Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár r.-t.

Részvénytőke: 400.000 kor. Tartalékalap 200.000 kor.

Előnyös kölcsönt a betébtől, megfelelő kezességre, értékpapírokra, sorsjegyekre, jöheteli pénzintézet k részvényeire.

Vásárol és elad értékpapírokat.

Letétbe elfogad értékpapírokat, sorsjegyeket, értékeket kevés örzési díj mellett.

Idégen átlétszámot a legelőnyösebben konvertál.

Váltókat az összeg nagysága szerint 5 1/2, 6, 6 1/2 % mellett, kereskedelmi váltókat pedig 6 % mellett számítol le.

Betéteket 4 % kamattal mellett fogad el.

Nyitva áll hétköznap d. e. 9-12, d. u. 3-4 óráig.

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru gyár részv.-társaság Nagyenyed.

Dobozárugyár. Könyomda. Litografiai és vonalzó műintézet.

Mindennemű **DOBOZÁRUT** (Cartonnage) u. m. egyszerű és hajított dobozokat gyógyszerészek, cukrászok, kereskedők és gyárosok részére kisebb árucikkek jutányos és ezelszerű esomagolására olcsó áron szállit.

Műveket foyóiratokat, hirdapokat, körleveleket, képes árjegyzékeket, levélpapírokat, falragaszokat, meghívókat, s mindennemű kereskedelmi és ipari nyomtatványokat, póstaesomagezimkéket, pecsétjegyeket, ezimkéket, ragjelzéseket, porkapszulákat, papirzacskókat, kötözöpapírokat és mindennemű gyógyszerészeti nyomtatványokat készít könyv- és könyomdai, valamint dombornyomásban, olcsó áron, szép és izléses kiállításban.

szám.
órákban
28-án.
m. kir.
hivataltól.
gy!
Gyógyászati látványosságok!
sz.
A.
ra
!
ulátor
essük,
szót,
H
OPPA
PPA
riában.
letelo!
OKNAR
g, rakod,
sz a
mézszörp
et kold
SZERTAR
UT 64.
KATEL
o 85.
gyászorász
múrássy-ut 47.
társaság
intézete
nagyonbb.
részvény-
re.
vannak
féle
védjegyi
férfi -
adó,
parl
ZALODA
ut 28. sz.
Közérdek.

Hegyi János

műlakatos és gépjavitó műhelye
NAGYENYEDEN.

Elvállalok mindennemű épület-, mű- és géplakatos munkákat, u. m. vasrácsok, vasajtók, épületvasalások javítását és újbóli készítését, továbbá villanyeszközök, telefon és villámhárítók szakszerű szerelését. Varrógépek és kerékpárok javítását a gyári árban való újonnan beszerzését, végre mindennemű gőzcséplők, motorok, szivattyúk és szivattyúszelvények, gazdasági gépek és eszközök pontos és figyelmes javítását és ezeknek szintén gyári árban való beszerzését. — Ajánlom a gazdák közönségnek saját műhelyemben összeállított elpusztíthatatlan aczélféjú kézimet és vasboronáimat, melyeket jótállás mellett felelősséggel adok el, nem tesszük ki cserélek, vagy kívánság szerint átalakítok. Szakmamban vágó költségvetéssel díjtalanul szolgálók Beesés pártfogását kér

kiváló tisztelettel

HEGYI JÁNOS,
műlakatos és gépjavitó műhelye.

12 44—104

50 ÉVI SIKER!

**ESZÉKI ARCZENŐCS ÉS
ESZÉKI SZALVATOR-SZAPPAN**

eltávolítja a seplőt,
májfoltot és a bőr
összes tisztátalan-
ságát.

Valódi csakis a

Dienes J. C.

Szalvator gyógytárából
ESZÉKEN, Felsőváros.

1 tégely eszéki arczenőcs ára 70 f. és 1 kor.
1 drb Szalvator-szappan " 1 korona
1 tégely kezi paszta " 1 kor. 20 fill.
Lyoni rizspor kis doboz " 1 korona.
" nagy doboz " 2 korona.
Ezen cikkek minden ártalmas alkotórésztől mentek és megfelelnek tökéletesen a 71012. sz. B. m. rendeletnek. 65 3—10

Főraktár Budapesten:
TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerháza
VI., Király-utca 12. és Andrássy-út 29.

Táncztanítási jelentés.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy Nagyenyedén július 1-én a nyári vakáció alatt a Tövis-utczában levő saját táncztermemben

TÁNCZISKOLÁT

nyitok a kis gyermekek részére délután 4 órától este 6 ig, felnőtteknek 8 órától 10-ig, minden újabb tánczot a legmodernebb styben és a legszebb módszerrel tanítok.

Boszton magánórákat intelligens uri családoknál úgy csoportok, mint egyes személyek részére szívesen és előnyös feltételek mellett adok.

Az oktatás felöleli az egész koreográfiai tánczművészetet és test-aesthetikát.

Beiratkozni a táncziskola helyiségében a nap bármely órájában lehet.

A n. é. közönség becses pártfogását kéri

Herlitska Nándor

okleveles táncztanító.

103 4—4

A NAGYSZEBENI

ÁLTALÁNOS TAKARÉKPÉNZTÁR

ad jelzálogkölesönöket, félévi (tőkét és kamatokat magukban foglaló) részletekben történő törlesztésre és pedig a következő feltételek mellett:

A. 4 1/2% kamatláb mellett 50 évi törlesztésre; a kölcsön legkisebb összege 30000 K. — A törlesztés 100 félévi részletben történik; a félévi részlet minden 1000 K. után 26 K. 11 f. B. 5% kamatláb mellett 50 évi törlesztésre; a kölcsön legkisebb összege 20.000 K. — A törlesztés 100 félévi részletben történik; a félévi részlet minden 1000 K. után 27 K. 16 f. C. 5 1/4% kamatláb mellett a kölcsön legkisebb összege 10.000 K. a) 40 évi törlesztésnél (82 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 29 K. 60 f. b) 35 évi törlesztésnél (70 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 30 K. 80 f. D. 5 3/4% kamatláb mellett a kölcsön legkisebb összege 2000 K.	a) 40 évi törlesztésnél (80 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 31 K. 84 f. b) 25 évi törlesztésnél (50 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 37 K. 47 f. c) 10 évi törlesztésnél (20 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 65 K. 05 f. E. 6% kamatláb mellett a kölcsön legkisebb összege 1000 K. a) 32 évi törlesztésnél (64 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 34 K. 98 f. b) 23 évi törlesztésnél (46 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 39 K. 81 f. c) 18 évi törlesztésnél (36 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 45 K. 05 f. d) 15 évi törlesztésnél (30 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 50 K. 09 f.

Az A. alatti kölcsönök csak földbirtokra, a B. C. D. és E. alattiak házakra is adatnak; valamennyi kölcsön — az egyszersmindenkorra 1% törzsdíjon kívül — minden egyéb levonás nélkül teljes összegben készpénzben fizetetik ki.

Alsó-Fehér és Torda-Aranyos vármegyék területeiről kölcsönkérvények LINGNER GYÖRGY úr által Nagyenyedén nyújtandó be, ki bővebb felvilágosítással is szolgál.

Kittünő minőségű és legnagyobb szilárdságú Portland-Cementet ajánl olcsó áron a

Portland-Cement-gyár

Brassóban.

13 39—60

Nagyenyedén kapható Klemm Pál úrnál Szentkirály-utca 128. szám.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyedén.